

Egy százéves párizsi kloroformos ékszerlopás története – I. rész ^[1]

A törvényszéki joggyakorlat és a bűnözők sajtóbeli ábrázolásának sajátosságai az 1920-as években.

A kloroformot először 1830 környékén szintetizálta egymástól függetlenül báró Justus von Liebig német vegyész és Eugène Soubeiran francia kémikus. Elsődlegesen orvosi célokra, altatásra használták, azonban hamarosan büntettek elkövetésére, áldozatok elkábítására is. A kloroformmal elkövetett bűncselekmények a 19. század dereka óta rendszeres témáját képezik a híradásoknak, büntettekben való alkalmazása egészen napjainkig terjed. Jelen írás célja egy száz évvel ezelőtti, nevezetes kloroformos ügy részleteinek felelevenítése (I. rész), az első világháború utáni magyar és nemzetközi sajtó bűnözőábrázolásának, valamint a hazai igazságszolgáltatási rendszer sajátosságainak esettanulmányon keresztüli bemutatása (II. rész).

Bevezetés

A kloroformot először 1830 környékén szintetizálta egymástól függetlenül báró Justus von Liebig német vegyész és Eugène Soubeiran francia kémikus. Elsődlegesen orvosi célokra, altatásra használták, mint ahogyan Karinthy Frigyes azonos című karcolatában is szerepelt,^[1] azonban hamarosan büntettek elkövetésére, áldozatok elkábítására is. „*A leány érezte, hogy valami vattafélét nyomnak a szájára és orrára. Kloroformmal áztatott kábitó-eszköz volt ez*” – írta Bűn és szerelem című „budapesti erkölcsrajzában” Tábori Kornél (1910).^[2] A kloroform bűnesetekhez való használata az 1850-es évek Angliájába nyúlik vissza, ugyanakkor a kialakult toposszal szemben nem kloroformmal átitatott kendőkkel, hanem általában italba keverve történt alkalmazása.

Az egyik első nagy sajtónyilvánosságot kapott kloroformos ügy Sir William Wilde orvoshoz kötődik, Oscar Wilde édesapjához, akit azzal vádolt meg egyik női páciense, hogy 1862 októberében kloroformmal elkábította és megerőszakolta őt. Ugyancsak közismert ügynek számítottak az egy időben Hasfelmetező Jacknek tartott Thomas Neil Cream kanadai-skót orvos 1870-es években kezdődő sorozatgyilkossága, amelyet szintén kloroformmal követett el: halálos mennyiséget adagolt a szerből áldozatainak. Creamet, aki egyetemi szakdolgozatát a kloroformról írta, 1881-ben letartóztatták és elítélték, majd tíz év múlva kiszabadult és ismét gyilkosságokat követett el Londonban, amelyek következtében 1892-ben ismét letartóztatták, majd felakasztották. A kloroformmal elkövetett bűncselekmények a 19. század dereka óta rendszeres témáját képezik a híradásoknak, büntettekben való alkalmazása egészen napjainkig terjed. Jelen írás célja^[3] egy száz évvel ezelőtti, nevezetes kloroformos ügy részleteinek felelevenítése, az első világháború utáni magyar és nemzetközi sajtó, valamint a hazai igazságszolgáltatási rendszer sajátosságainak esettanulmányon keresztüli bemutatása.^[4]

Szendői majortól a debreceni rendőrségi fogdáig: Faragó András személye

A Hétfői Hírek című politikai hetilap 1958. március 3-i számának második oldalán jelent meg Pintér István, a Népszabadság újságírója tudósítása, amely szerint egy őszülő halántékú, világhírű magyar ember ült a debreceni rendőrség fogdájában: Faragó András, becenevén a „*kloroformos Faragó*”. A fogoly a korabeli cikk alapján azzal nyerte el gúnynevét, hogy évtizedekkel korábban Párizsban megismerkedett Miss Doris Arago Kemppel, egy gazdag amerikai nővel, akit kloroform segítségével elaltatott és megszabadított 120 ezer frankot érő ékszereitől.^[5]

Faragó alakját a tömegsajtó egykorú ismertetésein túl nem kisebb alkotónk, mint Kertész Imre örizte meg A kudarc (1988) és Az angol lobogó (1991) című munkáiban. Előbbi művében „*kloroformos André*” néven szerepelt, mint „*egy deres halántékú, napbarnított, kirívóan elegáns úr*”, aki „*az első osztályon utazó gazdag hölgyekkel kötött ismeretségeket, éjszaka kloroformos vattát szorított az arcukra és kirabolta őket*.” A jellemzés szerint „*André bácsi még ma is kívülről fújja a kontinens valamennyi expresszovonatának a menetrendjét – ha ugyan járnak még expresszovonatok és érvényesek a régi menetrendek –, habár őt magát »többször is kivonták már a forgalomból«, mégpedig hosszú esztendőkre*.” A szerző hasonló képet fest három évvel később megjelent művében is, megtoldva egy személyes történettel. „*Nagymező utcai eszpresszók és mulatók környékén Faragó Bandi bácsinak ismert, deres halántékú [...] kissé kirívóan öltözködő úr, aki ez idő tájt arisztokratikus, zöld vadászkalapot, rövid bundát és angolos sportöltönyöket viselt, arca e halálsápadt télben is örökké napbarnított színekben ragyogott*.” Kertészsel bár nem ismerték egymást, az egyik Nagymező utca környéki, rossz hírű eszpresszóban mégis odalépett hozzá: „*Hallom, fiam, hogy albréteket kerestek. – S apatikus, minden reménytől eleve elzárkózó beismerésemre: No de édes fiam, akkor miért nem nekem szóltok? – kérdezte olyan magától értetődő, annyira értetlen és mélységes szemrehányással, hogy szégyenemben elakadt a szavam*.” A rövidéletű ismertség végül azzal végződött, hogy a Faragó által felajánlott lakást Kertész és felesége megtekintette, ahol egy bordélyházi madame-ra emlékeztető idősebb hölgy nyitott ajtót nekik. A nem túlságosan bizalomgerjesztő lakás hatására azonban – amelynek kétes erkölcsű rendeltetését hamar megállapították – nem élték az albrételet lehetőségével.^[6]

1958-ban, a debreceni letartóztatást követően az ekkor 62 éves Faragóról erkölcsi bizonyítványt vettek fel, amely szerint jogerős büntetőperes ítéleteinek száma tizenkettő volt, ezek között azonban nem szerepelt párizsi büntetőbíró ítélete.^[7] Az ügygel foglalkozó korabeli újságcikkek szerint a bűneset több mint három évtizeddel korábban, 1923-ban történt. Faragó már ekkor több bűncselekmény elkövetésével szerzett ismertséget Magyarországon és azon kívül is.

Faragó András a Komárom vármegyei Szendpusztán született 1896. július 27-én. Édesapja gazdaszítként működött, édesanyja háztartásbeli volt.^[8] Gyermekkoráról és fiatal éveiről nem sokat tudni: saját bevallása szerint érettségivel és gazdasági akadémiai oklevéllel rendelkezett. Az első világháború során 1917-ben felavatták a császári és királyi 12. honvéd gyalogezredben, a háború utolsó napjaiban, 1918. november 1-vel pedig tartalékos hadnaggyá léptették elő.^[9] Bár hasonló forrás nem áll rendelkezésre, a vele egy században szolgálatot teljesítő katonatársa, Gömöri Jenő Tamás visszaemlékezése szerint már ekkor „*szélhámos*” hírében állt, akivel egy becsületbeli ügy – Faragó szélhámosnak titulálása egy tiszt asztaltársaságnál – majdnem párbajozásig fajult, végül azonban a Károlyi-féle forradalom kitörése miatt arra nem került sor.^[10] Clair Vilmos párbajkodexe szerint a származás, foglalkozás, vagyon vagy képzettség alapján volt egy katonai párbajképes. Mivel Faragó sem származására, sem foglalkozására vagy vagyonára nézve nem lehetett alkalmas a párbajozásra, egyedüli kritériumként a képzettség, tehát az érettségi vagy főreliskolai/kereskedelmi középiskolai vég bizonyítvány jelentkezhetett. Gömöri fenti kijelentéseit látszik megerősíteni Faragó 1918. november elsejei, tehát az őszirózsás forradalom kitörésének másnapján megtörtént tiszt kinevezése mellett, hogy a katonaságnál „*gárdonyi Faragó Andrásné*” volt nyilvántartva. A pályafutása során nyomozók előtt tett állítása szerint egy másik Faragó Andrástól való megkülönböztetés érdekében jelölték így, és később használt „*Gárdonyi*” álnéve is csupán ebből fakad. A „*gárdonyi*” név azonban nem elsősorban álnév, hiszen a katonai nyilvántartásban feltüntették a nemesi előneveket is^[11] – az „*övéhez*” hasonló módon.

Tartalékos hadnaggyá való kinevezésekor már Károlyi Mihály volt Magyarország miniszterelnöke, az új rendszerben pedig Faragó is elfoglalta a helyét. 1919. januárjában a Népköztársaság Földművelésügyi Minisztériuma kiküldte Fejér vármegyébe, a gárdonyi termelési bizottság elnökének, egy feljelentés szerint ugyanakkor Somogy vármegyében is tevékenykedett: gróf Welsersheimb Jenő tabi és Pollacsek Béla csicsalpusztai birtokosokat megfenyegette annak érdekében, hogy lemondjanak birtokukról. Faragó nemcsak a Népköztársaság, de az annak helyét 1919. március 21-én felváltó Magyarországi Tanácsköztársaság politikai jellegű eseményeiben is részt vett helyi szinten. Tanúvallomások alapján Tabon háromszor, a Kötcséhez tartozó Csicsalpusztán pedig egyszer tartott nyilvános szónoklatot arról, hogy a proletariátusnak le kell győznie a burzsoáziát.^[12] Mindezek ellenére 1920-ban alkalmasnak találták a Nemzeti Hadseregbe történő felvételre is, jóllehet a hadügyminiszter körrendelete alapján csak azokat a tiszteket vették fel, akiket a forradalmak idején tanúsított magatartása erre méltóvá tette.^[13] Ez pedig annál is inkább kérdésesnek volt mondható, hiszen a kaposvári ügyészség 1920-ban – vélhetően előző évi tevékenysége miatt –, a szombathelyi katonai törvényszék pedig az 1920-as évek legelején körözést bocsátott ki ellene.^[14] Első hivatalos – erkölcsi bizonyítványában szereplő – bűncselekményét azonban nem Magyarországon, hanem Ausztriában követte el.

Horváth Menyhért vezette bünszervezet tagjairól készült fotográfiák az Öffentliche Sicherheit 1923. évi 5-6. lapszámában.

[2]

[3]

Hivatalos bűnlajstroma 1921-ben – az első világháború után ugrásszerűen megnövekedett lélekszámú – Bécsben elkövetett csalással és lopással kezdődik. Az ügynek büntetőperes levéltári anyaga nem maradt fent, így bizonyosat ennek részleteiről – a korabeli osztrák sajtó cikkeinek nagy száma ellenére – nem állíthatunk. [15] Annyi ismert, hogy Bécsben 1921-ben elítélték csalásért és lopásért, majd kitiltották Ausztria területéről. Bűntetését 1921. június 26. és 1922. július 22. között töltötte le, kiszabadulása után azonban tovább működött az osztrák fővárosban, 1922 őszén véghezvitte ügyeiről pedig az *Öffentliche Sicherheit* című osztrák rendőrségi lap hasábjain tudósított Dr. Franz Veters rendőrtanácsos.

Veters Betrug im allgemeinen und interessante Betrugsfälle [A csalásról általánosan és érdekes családi esetek] című cikkében a család jogi fogalmáról, kriminológiai szempontú üldözéséről írva ismertette esettanulmányként azt a magyar bünszervezetet, amely az 1920-as évek elején Bécsben működött. Veters leírása szerint egy kiviteli engedéllyel összefüggő bűncselekmény vizsgálatát követően azonosították a csoportot. A bécsi gazdasági rendőrség 1922 táján nagy mennyiségű, Bécs és Franciaország között szállítmányozott nyersbőr kivitelét vizsgálta, feltárva, hogy a fuvarozó cég rendelkezett kiviteli engedéllyel, hivatalos szerv azonban formálisan nem bocsátott ki hasonló részére. Az ellenőrzés során kiderült, hogy a nyomtatványok ugyan eredetiek, a bélyegzőket, aláírásokat és a számokat is ráhamisították – hasonlóan a korszakban alkalmazott csekkhamisítási módokhoz. [16] A szállításoknak köszönhetően változott az osztrák bőrárak ára, így az elkövetők több milliárd korona kárt okoztak az osztrák államnak.

A bőraru szállítója és a kiviteli engedély hamisítója az ekkor 48 éves, bécsi születésű Tolnai-Turteltaub Szigfrid volt, aki már az 1890-es évek óta követett el bűncselekményeket, bűnlajstroma azonban az 1940-es évekig terjed. Tolnai-Turteltaubot 1922-ig a budapesti büntetőtörvényszék sikkasztásért egy év (1891), közokirat-hamisításért négy év három hónap (1897), a bécsi Landesgericht közérkölc és közszemérem elleni vétségért egy hónap börtönrre ítélte (1903), majd a budapesti törvényszék elé ismét sikkasztás (1918) miatt került. [17] 1896-ban a milleniumi rendezvénysorozatra érkezők rendőri felügyeletének megerősítése érdekében kiadott Rovott egyének rövid szeméyleírásával ellátott betűsoros névjegyzékében betörőként, testvérét, Turteltaub Gyula Henriket zsebtolvajként tüntették fel. [18]

A bőraru-kiviteli ügy után Turteltaub Szigfrid tevékenységét a sajtó élénk érdeklődése mellett [19] tovább vizsgálta a bécsi rendőrség, mely során kiderült, hogy a közelmúltban több bűncselekményt is elkövetett, így nem sokkal korábban elsikkasztotta egy Miron Olah nevű férfi 50-60 millió osztrák koronát érő amerikai részvényeit, 800 ezer koronát fizetve értük. Mindemellett Friedrich Wilhelm Wetz nevű bűntársa, a Wiener Lombard- und Eskomptebank tisztviselőjének átadott nagyobb összegekre szóló hamis dollárcekket is. Ezeket Wetz – tudva azok hamis mivoltát – magánszemélyeknél és bankjánál beváltotta: a kár összesen egymilliárd osztrák korona körül mozgott.

A Tolnai-Turteltaub által átadott hamis csekkek vizsgálatok derült fény arra, hogy azok már a nyomozószervek előtt ismert típusba tartoznak: ilyenek voltak Horváth Menyhért ún. „*rio de la plata*” hamis csekkjei is. A Rio de la Plata Bank nevére kiállított csekkek 1922 nyarán jelentek meg a bécsi pénzforgalomban, a közvélemény azonban csak 1923 februárjának elején értesült szélesebb körben létezésükről, így a Die Börse hasábjain Frank László bécsi magyar újságíró is nyilvánosságra hozott egyet ezek közül. [20] Az egyik ilyen hamis csekken pedig maga Faragó András adott túl 1922. november 2-án Bécsben, egy értékes platina karóráért és 5 millió osztrák koronáért cserébe. Az esetet még aznap felfedezték, és követve nyomát, Berlinben letartóztatták. Veters leírása szerint Faragó magát a hatóságok előtt egy 1891-ben, a Torontál vármegyei Bogáron született, „*Endre von Gárdony*” nevű gazdásznak adta ki, ezen személy nevére szóló hamisított igazolványt pedig a Pesti Hírlap évekkel később közölte is. [21] Figyelemre méltó az irat igazolvány jellege és az annak tartalmát hitelesítő pecsét. Az irat névleg Berlinben lett kiállítva, és további hitelesítő elemként a pecsétnyomatban Németország címerállatának számító sas is megtalálható volt.

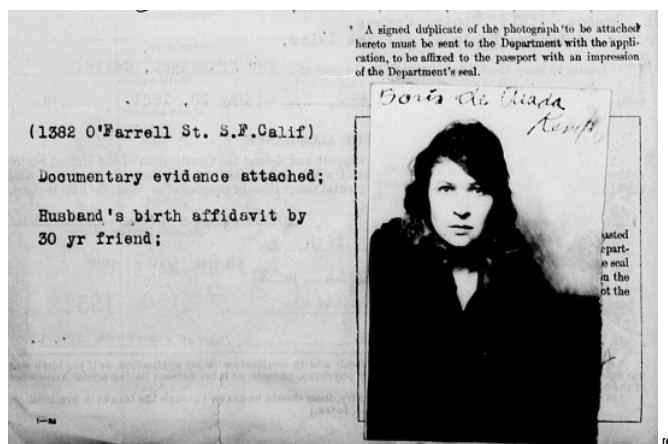
Faragó András hamis igazolványa és „*André Faragó de Gárdony*” feliratú igazolványképe a Pesti Hírlap 1925. évi 57. számában.

Faragót hamarosan szabadon engedték, a rendőrségi megfigyelés elől azonban megszökött. Az osztrák rendőrség tovább folytatta a csekkcsalók utáni nyomozásokat: Wetz vallomása alapján az ügy résztvevőjeként azonosították Sugár Vilmos 33 éves okleveles mérnököt is, akit ekkor már a rendőrség csalóként, bankjegy- és csekkhamisítóként tartott számon. Sugár – testvérehez, Gyulához hasonlóan – [22] korábban a bűnüldöző szervek látókörébe került. 1918-ban egy nyersolaj-szállítás kapcsán sikkasztás jogcímén emelt vádat ellene a budapesti főügyészség, később az ítéletábla felmentette – ugyanakkor csalásért, árdrágításért is állt bíróság előtt. [23] A rendőrségi lap szerint ugyancsak tagja volt Horváth Menyhért bünszervezetének Sugár régi ismerőse, Figlár András is, akivel közösen hamis dollárcekket és ötezer csehszlovák koronás bankjegyeket értékesítettek Nagyváradon és Pozsonyban. Sugáron, Tolnai-Turteltaubon, Wetzzen, Figlárón és Faragón kívül tagja volt a csoportnak utóbbi segítőtársa, a 31 éves Mezey Ernő is. A társaság egyes tagjainak rabosító fotográfiáját közölte az *Öffentliche Sicherheit*. [24] Faragó András azonban a bécsi hatóságoknak nem sikerült újra kézre kerítenie. Bűnlajstroma Németországban és Franciaországban bővült tovább.

1923 februárjában utazótáskájával a gyógyászati üdülőhelynek számító németországi Wiesbadenbe utazott, ahol a Palais Hotelben szállt meg. Bár a hotelben való tartózkodásra pénze nem volt, szobát bérelt és azt a látszatot keltette, hogy fizetőképes. A számlát azonban nem rendezte. A szállóban ifj. Klár Mihály csehszlovák állampolgárral együtt lopott kulccsal felnyitotta az egyik lakó szobáját, és onnan ékszereket, készpénzt, ezüst cigarettatárcát, pongyolákat és keféket tulajdonítottak el. Ezt követően taxiba ültek, a sofőrnek pedig három belépőjegygyel fizettek, mondván az átadott papírosok 30 dollárt érő bankkók. [25] Faragó útja – hamis iratokkal – Franciaországba vezetett, ahol 1923 nyarán megismerkedett a nevezetes kloroformos ügy áldozatával, Doris de Arada Kemppel.

Tettestársak és az áldozat

Doris de Arada Kemp meglopását Faragó András társakkal együtt követte el: Márkus Gábor (1893–1944) [26] énekes-zongoraművésszel, a magát banktisztviselőnek mondó Gábor Józseffel (1896–?) és a magára filmszínészként hivatkozó Kertész Oszkárral (1889–?). [27] Márkus Gábor dr. Márkus Dezső ismert jogász, kúriai bíró fia 1893-ban született Csíkszentmihályon. Zenéhez, énekhez való tehetségét már gyermekkorában is felismerték, 1908-ban az ekkor még gimnazista Márkus két kottaként megvásárolható daláról (Ha meghalok; Beteg vagyok) is beszámolt Az Ujság, a Pesti Napló és a Budapesti Hírlap, utóbbi a következő évben is hasonlóan tett új szerzeménye kapcsán. [28] Márkus a nagy múltú párizsi konzervatóriumban tanult, és művészetéről a következő másfél évtizedben számos alkalommal írt a hazai sajtó. [29] 1913-ban Jászai Mari és Ivánfi Jenő mellett tartott zongorakoncertet, a következő év tavaszán öt művészeti tárgyú előadást is tartott a Zeneakadémián, többek közt Oscar Wilderől, az impresszionizmusról és futurizmusról. [30] Hamar megszerette őt a hazai színpad közönség, így 1921-ben két éves nemzetközi turnéra indult, [31] amely során 1923 júniusában a párizsi Notre Dame szállodában telepedett meg, majd július folyamán leköltözött Vichybe, ahol több koncertet is adott.

Doris de Arada Kemp fotográfiája 1921. évi amerikai útlevélkérelmében.
Forrás: US-NARA-United States Passport Applications, 30669/1921.

Márkusnál három évvel volt fiatalabb Gábor József, a tiszadobi községi orvos fia, aki 1923. július 11-én költözött Párizsba, ahol a Rue de la Harpe 18. szám alatt élt. [32] Valószínűleg nem volt véletlen, hogy másnap érkezett a városba a társaság legidősebb tagjának számító, 34 éves szabadkai születésű Kertész Oszkár is, aki a Rue Pigalle 60. szám alatt vett ki lakást (érdekesség, hogy ugyanitt élt hetven évvel korábban Charles Baudelaire). [33] Kertész harcolt az első világháborúban. Az Egyenlőség című lap 1915. évi jellemzése szerint: „[1914.] július 30. óta, mint az első budapesti honvédegyalozezred tizedese egész december 10-ig a harctéren küzdött, részt vett számos ütközetben és szuronyrohamban; oly nagyfokú gyomormérgezést kapott, melynek kezelése igen hosszadalmas, annyira, hogy még ma is kezelés alatt áll; állapota folytonosan javul, úgy, hogy április 15-én szabadsága leteltével ismét szent kötelességét teljesítheti.” [34] Az 1920-as évek elején saját bevallása szerint az Aurora Films alkalmazta, ám forgatás híján nem dolgozott.

Érdekes adalék, hogy Gábor és Márkus nem sokkal a Kemp-féle eset előtt már hajtottak végre közösen bűncselekményt: Gábor ellopott a Rue d'Armaillén lakó – nevével ellentétben nem különösebben szerencsés – Fortuna nevű hölgytől egy utazótáskát, amelyet Márkus rejtett el. [35] Faragó és a társaság többi tagjának megismerkedésére vonatkozóan pontos adattal nem rendelkezünk, Márkus Gábor 1924 novemberében a Pesti Naplónak adott, regényes részletekkel gazdag interjúja szerint – Faragó esetében – erre Berlinben került sor 1922 telén, amely ugyanakkor egybevág Faragó ez idő szerinti mozgásával. A lapnak Kertész Oszkár is nyilatkozott, aki szerint – a Bécsből 10 km-re délre lévő – Badenben ismerkedtek meg Faragóval 1921 nyarán. [36] Bár Faragó ekkortájt valóban Bécsben tartózkodott, börtönbüntetése okán kevéssé tűnik valószínűnek a nyári megismerkedés. A francia nemzetbiztonsági szolgálat jellemzése szerint a Párizsban munka nélkül tengődő négyesből különböző „fortélyokból és lopásból élő társaság” alakult ki, [37] amelynek leghíresebb ügye Doris de Arada Kemp meglopása volt.

A bűneset áldozatáról, Doris de Arada Kempről kevés forrásunk maradt fent. 1897-ben vagy 1900-ban [38] született Szentpéterváron, ahol 1905-ig élt, apja – más források szerint anyja is – amerikai állampolgár volt. [39] 17 évesen az alaszakai Nome városában hozzáment a San Franciscó-i gyökerekkel rendelkező Arthur S. Kemphez. Arthur S. Kemp az amerikai Vöröskereszt franciaországi képviselője, később a Smith & Lang Company utazó kereskedője volt, aki 1918-ban megkapta az egyik legrangosabb francia katonai kitüntetést, a *Croix du guerre*-t (Hadikereszt). [40] Doris férje munkája miatt számos országban megfordult: egyebekben járt Japánban, Kínában, Ceylonban, Egyiptomban, Tunéziában, Marokkóban, Görögországban, Olaszországban, Spanyolországban, Svájcban, Belgiumban, Hollandiában, az Egyesült Királyságban és természetesen Franciaországban is. [41] Doris de Arada Kemp hivatalos amerikai irataiban háziasszonyként (*housewife*) szerepelt. 1920 júniusában vált el férjétől, majd 1923-ban újraházasodott: a franciaországi Saint Germain-ben hozzáment a madridi születésű Henry de la Torre grófhoz, aki azonban 1924-ben elhunyt.

Az eset a sajtóban és francia bírósági ítélet szerint

Még megszámlálni is nehéz azon külföldi és hazai folyóiratokat, amelyek beszámoltak az esetről. A francia nyelvű sajtóban kialakult narratíva azonban vándormotívumként haladt végig az angol, német, magyar, sőt román nyelvű tömegsajtón. Eszerint egy fiatal és szép amerikai nő, Miss Doris de Arada Kemp előadóművész a párizsi Grand Hotel halljában ismerkedett meg a magára „*Ledeux báróként*” hivatkozó Faragó Andrással és annak „*Németh*” nevű titkáráként bemutatkozó Márkus Gáborral. Táncolt velük, majd Szajnára néző lakásában hívta őket, ahol teával kínálta látogatóit. Nem sokkal a tea elfogyasztása után azonban elvesztette emlékezetét, és csak órákkal később ébredt fel. Látogatói addigra távoztak, és velük együtt tűnt el három gyűrűje is, amelyek nagyságrendileg 120 ezer frank értékkel bírtak. A lapok szerint Faragó András narkotikumot, számos lap szerint kloroformot kevert a teába. A gyűrűket a lopás után megőrzésre átadta két társuknak: Kertész Oszkárnak és Gábor Józsefnek, akik segítettek túladni az árun.

Kertész Oszkár, Gábor József, Márkus Gábor és Doris de Arada Kemp a Le Journal 1923. november 7. napi címloldalán.
 GEO LONDON: Les beaux danseurs qui ont endormi l'Américaine pour la dévaliser sont condamné á la prison. *Le Journal*, 7 Novembre, 1923. 1.

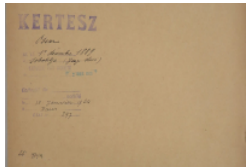
A lapok Faragót számos álnevet használó, erkölcstelen embernek, házasságszedelőgőnek, több európai ország által keresett nemzetközi szélhámosnak írták le, valamint számos helyen közöltek arcképéről fényképet is. Származását tekintve magyarnak mondták, mint aki a Torontól vármegyei Bogáron 1892. július 28-án született – ez az adat Faragótól származott – néhol azonban csehszlovák származásúnak jelölték meg. A beszámolók detektívregényekbe illő történeteket tartalmaztak az esetre, valamint a társaság tagjainak megismerkedésére vonatkozóan is, így a Pesti Napló 1924. évi riportjában Szűcs Nándor újságíró közölt adatokat narrált interjú formájában, dialogikus részletekkel gazdagítva a szöveget. Eszerint a bűn elkövetői európai nagyvárosokban ismerkedtek meg, a különböző életrajzi adatok és jellemzések esetében pedig regényes részletekkel találkozunk az elkövetők, csakúgy mint az áldozat tekintetében. Faragó „elegáns”, „nagystílű”, „vakmerő”, „a magyar Arzén Lupin”, foglalkozását tekintve: „betörő”, illetve „betörő-gentleman”, „álbáró”, „gonosztévő”, „tréntsízl”, „nyugalmazott brazíliai nagykövet”, „nemzetközi csekkhamisító”, „szélhámos”, „ékszerrabló”, „szélhámoskirály”, „merénylő”, „ispán”. Miss Kemp „színésznő”, „táncosnő”, „művésznő”, „félvilági nő”, „fiatal amerikai nő”, „dűsgazdag amerikai nő”, „milliárdosnő”, „grófnő”. Márkus volt „artista” és „csaló”, Kertész pedig „konstantinápolyi szólótáncos”, „artista”, „parkettáncos” és „táncanár”. Az elkövetők jellemre az a bohém bűnöző típusa, aki számára nem jelent fenyegetést a börtön, továbbá polgári foglalkozással és tartós keresettel nem rendelkezik – a bűnözés számára mindennapi foglalatosság. Ezzel szemben az áldozat karaktere legtöbb esetben a szép, de naiv fiatal leány típusát követi – esetenként azonban a romlott erkölcsű élvhajász nő karaktere is megjelenik. A történet- és jellemábrázolások sajátos lenyomatai az európai tömegsajtó riporter korszakának, amelyek azonban önmagán túlmutató jelentést hordoznak magukban (részletesen lásd a II. részt).

A sajtóhírek szerint a francia rendőrség gyorsan letartóztatta Márkust, Kertészt és Gábort, ám Faragónak sikerült átljutnia a határon. Márkus Gábor a lapok szerint Faragóra vallott, mint aki a narkotikumot használta és magát is áldozatnak állította be.[42] A tudósítások alapján a párizsi városi büntetőbíróhoz hozott ítéletet az ügyben, Márkust kettő – egyes tudósítások szerint öt – év börtönre ítélték, Kertész és Gábor négy-négy hónap börtönbüntetésben részesült, és ugyancsak öt év börtönre ítélték *in contumaciam* Faragó Andrást.[43]

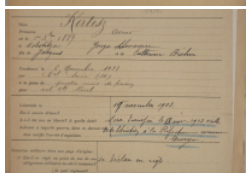
A sajtó riportjai mellett az Archives de Paris büntetőperes anyagai között fennmaradt bűnesetet tárgyaló 14. számú büntetőbírósi ítéletlevele. A törvényszék meglehetősen rövid idő alatt tárgyalta az ügyet, megállapítva, hogy Faragó és Márkus 1923. július 23-án Arada Kemp grófnótól „csalárdul” (frauduleusement) ellopott három gyűrűt, majd megőrzés céljából átadták azokat Kertész Oszkárnak és Gábor Józsefnek. A bírósági ítéletből nem derül ki, hogy valóban kloroformmal történt meg az áldozat elkábítása, a kapcsolódó ügyészégi anyag pedig nem maradt fent. Faragó Magyarországra utazott tovább, míg Márkust Vichyben a francia hatóságok 1923. augusztus 14-én, Kertészt és Gábort 19-én letartóztatták.

Az ítélethozatalra vonatkozó korabeli tudósítások nagyjából igaznak bizonyultak: a párizsi büntetőbírósi ítélet közel három hónappal később, 1923. november 6-án hozott ítéletet. Faragót – távollétében –, továbbá Márkust lopás büntetésében bűnösnek találta. Előbbi a francia büntetőtörvénykönyv által kiszabható legmagasabb büntetésként öt év börtönre, utóbbit két év börtönre, Kertészt és Gábort orgazdaként négy-négy hónap börtönre ítélte, valamint meg kellett téríteniük 530,25 frank perköltséget is.[44] Emellett a francia belügyminisztérium megállapította azon területeket is, amelyeken – büntetésük letöltése után – szabadon tartózkodhatnak, míg a fennmaradó területekről kiutasították őket. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen egyedül Márkus fellebbezett a Párizsi Fellebbviteli Bírósághoz, amely 1924. január 7-én egy évre mérsékelte büntetését. Ebből azonban alig néhány hónapot töltött le, mivel 1924. március 15-én az ország közbiztonságára való veszélyességére hivatkozva kiutasították az országból és Budapestre távozott.[45]

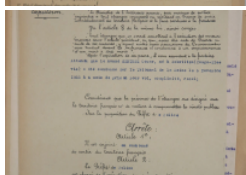
Kertész Oszkár franciaországi megfigyelési katonja.

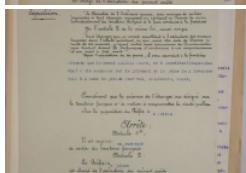
[8]

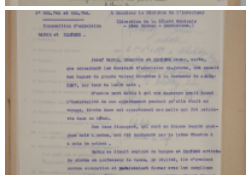
[9]

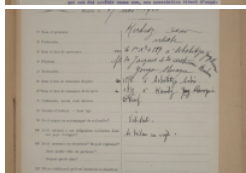
[10]

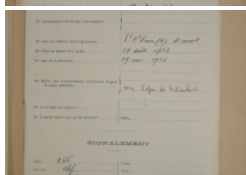
[11]

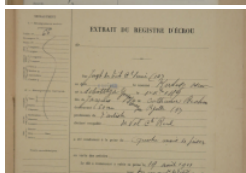
[12]

[13]

[14]

[15]

[16]

[Tovább a galéria oldalára](#) [17]

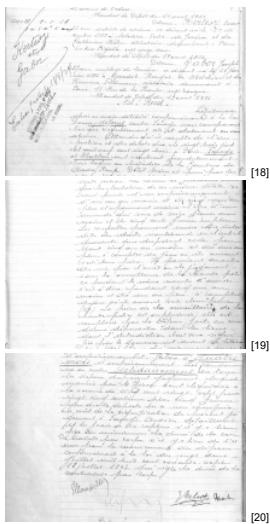
Jelzet: FR-AN-FCSN-19940457-Dossier 7774.

Dokumentum

1.

A 14. számú párizsi büntetőbírósi ítélet 1923. november 6. napján

A 14. számú párizsi büntetőbírósi ítélet 1923. november 6. napján

[Tovább a galéria oldalára](#) ^[21]

Jelzet: FR-A.V.P.-D1U6-1812.

Államügyész részére

32 éves, állítása szerint 1891. július 28-án Magyarországon, a Torontál vármegyei Bogároson született, ismeretlen lakcímmel rendelkező, jelenleg Budapesten fogvatartott,

a letartóztatásban lévő Farago András

Gabriel, 29 éves operaénekes, állítása szerint 1894. június 11-én a romániai Csikszentkirályon született, Désiré és Berthe Fleury fia, nőtlen, lakik az avenue de France 21. sz. alatt Vichyben,
örizetbe véve 1923. augusztus 19-én

a letartóztatásban lévő Markus

33 éves mozsizínész, állítása szerint 1889. december 1-én született a szerbiai Szabadkán, Jacques és Catherina Bóhm fia, nőtlen, lakik a Rue Pigalle 60. sz. alatt Párizsban, jugoszláv állampolgár,

a letartóztatásban lévő Kertész Oscar

27 éves bankhivatalnok, állítólag 1896. január 16-án a magyarországi született Tiszadobon, Melchior és Hermina Fridmann fia, nőtlen, a Rue de la Harpe 18. szám alatt lakik, Párizsban, magyar állampolgár,
örizetbe véve 1923. augusztus 19-én

a letartóztatásban lévő Gabor Joseph

– Lopás – Orgazdaság –

A bíróság, miután a törvényben foglalt módon is megerősítette, hogy a szabályszerű idézés ellenére Farago nem jelent meg a tárgyaláson, az ő távollétében hozott ítéletet. A nyomozás és a tárgyalás adatai alapján 1923. július 23-án Párizsban Farago és Markus csalárd módon el tulajdonított három gyűrűt Arada Kemp grófnő kárára, amely a Büntetőtörvénykönyv 379., és 401. cikkelye, valamint az 1885. május 27. napi törvény 19. cikkelye szerint minősülő és büntetendő bűncselekmény. Ugyanezen iratokból megállapítható, hogy 1923-ban Párizsban Kertész és Gabor tudva a gyűrűk kétes eredetét és értékét, elrejtették a gyűrűket, amely a Büntetőtörvénykönyv 460. és 401. cikkelye szerint minősülő bűncselekmény. Az iratokból ugyancsak megállapítható, hogy 1923-ban Párizsban Gabor ellopott egy Fortuna nevű nőtől egy utazótáskát, amely a Büntetőtörvénykönyv 379 és 401. cikkelye szerint minősül. Ugyancsak az említett iratokból megállapítható, hogy Markus a bűncselekménnyel egy időben és helyen tudatosan elrejtette a Gabor által elkövetett lopásból származó táskát, amely a Büntetőtörvénykönyv 460. és 401. cikkelye szerint minősül. Az elnök felolvasta, hogy a vádlottakra az említett 401., 19., és 460. cikkelyek egyaránt kiterjednek, [...] jelen szakaszban nem meghatározott egyéb lopás, valamint annak kísérlete egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel, valamint tizenhattól ötszáz frankig terjedő pénzbüntetéssel büntethető. [...]

[A bíróság] Faragót öt év börtönbüntetésre ítéli, egyben a büntetés letelte napjától számítva öt évig *kütilja* a kormány által meghatározott helyekről, amelyekről kiszabadulása előtt értesíteni fogja. [A bíróság] Markust két év börtönbüntetésre ítéli, egyben a büntetés letelte napjától számítva öt évig *kütilja* a kormány által meghatározott helyekről, amelyekről kiszabadulása előtt értesíteni fogja. [A bíróság] Kertészt négy hónap börtönre, Gabort négy hónap börtönre ítéli. A bíróság továbbá a vádlottakat együttesen elmarasztalja a bűnügyi eljárás valamennyi költsége tekintetében, amely összesen 527,25 frankot jelent, amely nem tartalmazza a távollévő Farago András részére küldött postai megkeresések költségét. [...]

[Aláírások]

Az irat jelzete: FR-A.V.P.-D1U6-1812. Tribunal Jugement en correctionnel concernant Andréas Farago, Gabriel Markus, Oscar Kertész, Joseph Gabor en date du 6 novembre 1923 par la 14ème Chambre du Tribunal Correctionnel. [A szerző saját fordítása]

[1] KARINTHY FRIGYES: A kloroform. *Az Est*, 1925. január 11. 12.

[2] TÁBORI KORNÉL: *Bűn és szerelem*. Budapest, 1910. 144.

[3] Az első részben bemutatott bűncselekmény elemzésére a forrásközlés második részében kerül sor.

[4] JAMES P. PAYNE: The criminal use of chloroform. *Anaesthesia*, 2002. 7. sz. 685–690.

[5] PINTÉR ISTVÁN: Egy vagon bezint lopott, nemléteső bank részvényeit adta el, Debrecenben bukott le a Kloroformos Faragó. *Hétfői Hírek*, 1958. 9. sz. 2.

[6] KERTÉSZ IMRE: *A kudarc*. Budapest, 1994. 186., illetve KERTÉSZ IMRE: Az angol lobogó. *Holmi*, 1991. 3. sz. 265–267.

[7] HU-BFL-XXV-4-a-962/1959.

[8] Szend polgári születési anyakönyv 41/1896. folyószám alatti bejegyzés. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GP65-8WN?i=108&cc=1452460&cat=1056460> ^[22] (Utolsó letöltés dátuma: 2023. június 29.)

[9] *Verordnungsblatt für das k. u. k. heer*, 1918. Nr. 146. 7250., illetve HU-BFL-VII-5-c-4521/1937. A tartalékos tiszt státuszról lásd: HAJDU TIBOR: A tisztikar társadalmi helyzetének változásai. 1849–1914. *Valóság*, 1987. 4. sz. 74–75.

[10] „Harcotól hazatért hadnagy voltam a Nagybecskerekre áthelyezett komáromi 12-edik gyalogezredben. S, velem ugyanegy századba volt beosztva Faragó András hadnagy, a későbbi világhírű szélhámos, aki élete jórésztét börtönben töltötte. Én szerencsés szímatommal és eszemmel már akkor megláttam benne a nagy szélhámost és — mivel igen kellemetlen volt nekem minden délelőttömöt vele együtt töltenem közös századunkban— egy vendéglői tisztivacsora asztalánál, miután Faragó hazament, több tisztársam előtt kijelentettem, hogy Faragó Bandi közönséges szélhámos, és a tisztí rangra érdemtelen. Másnap felkerestek Faragó Bandi párbajsegédei. Közöltem velük, hogy nem vagyok hajlandó segédeimet megnevezni, hanem becsületbírósgot kérek, mert Faragó szélhámos, akivel párbajozni nem lehet. Az ezredes, akinek bejelentették a dolgot, arra kötelezett engem, nevezem meg segédeimet. Kénytelen voltam a parancsnak engedelmesskedni. Másnap, október végén Budapesten kitűri a forradalom. A párbaj elmaradt.” GÖMÖRI JENŐ TAMÁS: Két „majdnem párbajom”. *Élet és Irodalom*, 1967. 26. sz. 8.

[11] *Rendeleti Közlöny*, 1920. 16. sz. 291. Nemesi előnevek feltüntetésére várbogai Bogvyai Pál, vagy gortvai Gortvay György neves esetében lásd: Uo. 290.

[12] HU-BFL-VII-5-c-2199/1922.

[13] 14550/eln. 31-1919. számú Körrrendelet. *Rendeleti Közlöny*, 1919. 52. sz. 193-196., illetve *Rendeleti Közlöny*, 1920. 16. sz. 291.

[14] A szombathelyi katonai törvényszék vonatkozó iratanyaga nem maradt fent, a Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Vármegyei Levéltár őrzésében pedig nem található a kaposvári ügyészség 1920. évi iratanyaga. HU-BFL-VII-102-a-7033/1923.

[15] A korabeli osztrák sajtó szerint egy budapesti ügyvéd vádlófelben lévő feleségétől, valamint egy magyar nő ismerősétől kért kölcsönöket — előbbiétől pénzt, utóbbiétól gyémánt ékszereket. A kölcsönösszeget később nem adta vissza, a gyémántköveket pedig zafírra cserélte. Harmadik ügye során az osztrák sajtó szerint egy Bécsbe gyógykezelésre érkező beteg embertől csalt ki 377 ezer osztrák koronát. Lásd: Der Freund der Ungarinnen. *Illustrierte Kronen Zeitung*, 1922. június 21. 5–6. Ügyéről beszámolt még: Ein vielseitiger Schwindler. *Deutsches Volksblatt*, 1922. június 21. 7., illetve Ein Freund der Frauen. *Kleine Volks-Zeitung*, 1922. június 21. 5., valamint Ein Freund der Damen. *Neues Wiener Tagblatt*, 1922. június 21. 10.

- [16] Vö.: TURCSÁNYI GYULA: Intellektuális bűncselekmények. In: *A modern bűnözés*. Szerk. Uő. II. köt. Budapest [1929]. 89–93.
- [17] 1918-ban egy zsírszállítási ügy miatt is állt bíróság előtt, végül azonban a sértett kérésére megszüntették ellene az eljárást. HU-BFL-VII-5-c-828/1918., illetve HU-BFL-VII-102-a-3917/1923.
- [18] *Rovott egyének rövid személyleírásával ellátott betűsoros névjegyzéke*. 2. köt. Budapest, 1896. 576.
- [19] Vö.: Őrizetbe vették Budapesten az osztrák kiviteli engedélyek nemzetközi csalóját. *Uj Nemzedék*, 1923. május 15. 4.; Csalás osztrák kiviteli engedélyekkel. *Világ*, 1923. május 15. 6., valamint Egy hírhedt európai szélhámós hurokra került. Turteltaub Szigfrid egy laplatai bank csekkjét, nyersbőr kiviteli engedélyt és egyebeket hamisított. *Friss Hírek*, 1923. május 17. 3.
- [20] Große Betrügereien eines Bankbeamten. *Neues Wiener Tagblatt*, 1923. február 3. 4., illetve Milliardenbetrug eines Beamten der Lombard- und Eskomptebank. *Neue Freie Presse*, 1923. február 5. 8., valamint [FRANK LÁSZLÓ]: Direktor Geneves Rio de la Plata-Schecks. *Die Börse*, 1923. 6. sz. 5–6. A hamis csekk látható a FONS 2020. évi 3. számának címlapján is.
- [21] *Pesti Hírlap*, 1925. március 11. 9.
- [22] Sugár Vilmos testvérét, Gyulát 1922-ben ítélte el a budapesti királyi büntetőtörvényszék hathónapnyi börtönre lopás címén. HU-BFL-VII-102-a-1490/1922.
- [23] HU-BFL-VII-5-c-1530/1918.
- [24] DR. FRANZ X VETTER: Betrug im allgemeinen und interessante Betrugsfälle. *Öffentliche Sicherheit*, 1923. 5–6. sz. 5–7.
- [25] HU-BFL-VII-5-c-2199/1922.
- [26] Márkus Gábor halálesete bejegyzve Budapest XII. kerületi polgári halotti anyakönyv 1831/1944. folyószáma alatt. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-62KS-SPF?i=7&cc=1452460&cat=1184525> (Utolsó letöltés dátuma: 2023. június 13.)
- [27] Faragó másfél évtizeddel később, a budapesti királyi törvényszékhez írt beadványában mégis úgy írt az ügyről, hogy „Párizsból való távozásom után, az ott maradó és bűnbe-esett távoli ösmerőseim rám fogtak különféle bűncselekményeket, s amelyekért távollétemben »incontumiam» öt évi börtönre ítélték.” HU-BFL-VII-5-c-4521/1937.
- [28] Két magyar dal. *Budapesti Hírlap*, 1908. március 19. 13., Uj zenemű. *Az Ujság*, 1908. március 19. 11., valamint Uj zeneművek. *Pesti Napló*, 1908. március 19. 14., illetve Uj dal. *Budapesti Hírlap*, 1908. szeptember 8. 12.
- [29] A Harmónia hangversenyei. *Budapesti Hírlap*, 1908. január 26. 8., Színház. Zene. *Az Ujság*, 1919. február 14. 7.
- [30] Aase halála. *Pesti Hírlap*, 1913. január 18. 8., Irodalom. *Pesti Hírlap*, 1913. január 15. 25., Irodalmi esték. In: *Az Ujság*, 1914. február 15. 13.
- [31] Gatterburg Vina és Márkus Gábor. *Pesti Hírlap*, 1921. január 26. 7.
- [32] FR-A.V.P.-D1U6-1812. *Tribunal Jugement en correctionnel concernant Andréas Farago, Gabriel Markus, Oscar Kertesz, Joseph Gabor en date du 6 novembre 1923 par la 14ème Chambre du Tribunal Correctionnel*, illetve születése bejegyzve a tisztadobi polgári születési anyakönyv 3/1896. folyószáma alatt <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HY-X9R9-XWK?i=18&cc=1452460&cat=1835014> (Utolsó letöltés dátuma: 2023. június 29.), illetve *Budapesti Közlöny*, 1904. 76. sz. 2.
- [33] *Budapesti Közlöny*, 1898. 189. sz. 7., illetve FR-AN-FCSN-19940448/2.-Dossier 136., illetve Körpel Oszkár születése bejegyzve a szabadkai izraelita hitközségi anyakönyv 90/1889. folyószáma alatt. <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS2T-YYN3?i=9&cat=2831617> (Utolsó letöltés dátuma: 2023. június 29.)
- [34] A háború körül. *Egyenlőség*, 1915. 13-14. sz. 5.
- [35] FR-AN-FCSN-19940462/160.-16168.
- [36] Szűcs NÁNDOR: A párizsi kloroformos Budapesten. *Pesti Napló*, 1924. november 9. 5-6.
- [37] „une association vivant d'expédients et de larbins”. FR-AN-FCSN-19940457-Dossier 7774.
- [38] Doris de Arada Kemp különböző utlevélkérelmeiben 1897. április 13. napját, illetve 1900. április 13. napját jelölte meg születése dátumául. US-NARA-United States Passport Applications, 454737/1925.
- [39] Az Ellis Island-re érkezők listájában 1924 márciusában a hatóságok azt jelezték, hogy apja amerikai állampolgár, míg alig fél évvel későbbi listában már szülei állampolgársága alapján engedélyezték beutazását. Ezekért I. US-NARA-New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island). 1892–1924. Index of Passengers and Crew Lists. S. S. Monterey, 24 March, 1924.; illetve US-NARA-New York Passenger Arrival Lists (Ellis Island). 1892–1924. Index of Passengers and Crew Lists, S. S. Olympic, 18th December, 1924.
- [40] *Catalogue of Photographs and Stereopticon Slides*. Washington, 1918. 26-27.
- [41] US-NARA-United States Passport Applications, 30669/1921.
- [42] Comment deux aventuriers invités a prendre le thé endormirent miss Kempf et lui volèrent ses bijoux. *Excelsior*, 7 Novembre 1923.. 1., Les voleurs de Miss Kemp sont identifiés. *L'Action française*, 7 Septembre 1923. 2., Le vol au chloroforme. Les agresseurs de l'Américaine étaient de redoutables bandits. *La Liberté*, 1923. 7 Septembre 1923. 1.
- [43] Az ügygel foglalkozott a *Híradó* című csehszlovákiai magyar lap: Faragó András és társainak ügye a párisi bíróság előtt. *Híradó*, 1923. 258. sz. 5., Faragó András Párisban elítélték. *Híradó*, 1923. 259. sz. 4., Nemzetközi szélhámós letartóztatás. *Híradó*, 1923. 222. sz. 5.; francia nyelvterületen egyebekben: MARC DESLEY: Le faux baron Ledeu devant les juges. *Le Rappel*, 7 Novembre 1923. 2., MARC DESLEY: Le faux baron Ledeu devant les juges. *La Lanterne*, 7 Novembre 1923. 2., Les voleurs de Miss Kempf en correctionnelle. *Le Matin*, 7 Novembre 1923. 2., GEO LONDON: Les beaux danseurs qui ont endormi l'Américaine pour la dévaliser sont condamné a la prison. *Le Journal*, 7 Novembre 1923. 1., Les malfaiteurs qui l'endormirent et lui volèrent ses bijoux devant les juges correctionnels. *Le Petit Parisien*, 7 Novembre 1923. 3., Le vol au narcotique de l'Américaine miss Daris Kempf. *Le Petit Journal*, 7 Novembre 1923. 3., LOUIS FOURÉS: La comtesse endormie. *Comoedia*, 7 Novembre 1923. 2., az angol nyelvű sajtóban: Dancing romance ends in courts. *The New York Herald* (European Edition), 7 November, 1923. 4., American Girl Is Doped and Robbed. *The Evening News*, 23 July, 1923. 8.; német nyelvterületen például: Ein internationaler Hochstapler verhaftet. *Berlinger Tageblatt*, 2 Oktober, 1923. 6.
- [44] FR-A.V.P.-D1U6-1812. *Tribunal Jugement en correctionnel concernant Andréas Farago, Gabriel Markus, Oscar Kertesz, Joseph Gabor en date du 6 novembre 1923 par la 14ème Chambre du Tribunal Correctionnel*.
- [45] FR-AN-FCSN-19940462/160.-16168.

Címkék:

[bűnügy](#) ^[26]

[kloroform](#) ^[27]

[ékszerablás](#) ^[28]

[Franciaország](#) ^[29]

[Magyarország](#) ^[30]

[szélhámós](#) ^[31]

Kiadás: 23. évfolyam (2023) 3. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/egy-szazeves-parizsi-kloroformos-ekszerlopas-tortenete>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/egy-szazeves-parizsi-kloroformos-ekszerlopas-tortenete>

[2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/horvath-menyhert-vezette-bunszervezet-tagjairol-keszult-fotografiai-az-offentliche-sicherheit-1923/annoofs192301052page-0001.jpg>

[3] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/horvath-menyhert-vezette-bunszervezet-tagjairol-keszult-fotografiai-az-offentliche-sicherheit-1923/annoofs192301056page-0001.jpg>

[4] <https://www.archivnet.hu/horvath-menyhert-vezette-bunszervezet-tagjairol-keszult-fotografiai-az-offentliche-sicherheit-1923>

[5] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/farago_pesti_hirlap.png

[6] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/arada_kep.jpg

[7] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/le_journal_kivagas.jpg

[8] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0335.jpg>

[9] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0336.jpg>

[10] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0337.jpg>

[11] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0338.jpg>

[12] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0339.jpg>

[13] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0340.jpg>

[14] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0341.jpg>

[15] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0342.jpg>

[16] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja/img0343.jpg>

[17] <https://www.archivnet.hu/kertesz-oszkar-franciaorszag-megfigyelesi-kartonja>

[18] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-14-szamu-parizsi-buntetobirosag-1923-november-6-napi-itelete/20221864halaszd1u61812page-0001.jpg>

[19] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-14-szamu-parizsi-buntetobirosag-1923-november-6-napi-itelete/20221864halaszd1u61812page-0002.jpg>

[20] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-14-szamu-parizsi-buntetobirosag-1923-november-6-napi-itelete/20221864halaszd1u61812page-0003.jpg>

[21] <https://www.archivnet.hu/a-14-szamu-parizsi-buntetobirosag-1923-november-6-napi-itelete>

[22] <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GP65-8WN?i=60&wcc=925C-927%3A40681201%2C47801901%2C40766802&cc=1452460>

[23] <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HT-62KS-SPF?i=7&cc=1452460&cat=1184525>

[24] <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:S3HY-X9R9-XWK?i=18&cc=1452460&cat=1835014>

[25] <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS2T-YYN3?i=9&cc=2831617>

[26] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bunugy>

[27] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kloroform>

[28] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ekszerrablal>

[29] <https://www.archivnet.hu/cimkek/franciaorszag>

[30] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyarorszag>

[31] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szelhamos>